08/04/2021

Ανεβαίνοντας στην Ακρόπολη

/ Παιδεία και Πολιτισμός

«Ανεβαίνοντας στην Ακρόπολη» είναι το θέμα διάλεξης που θα δώσει ο ομότιμος καθηγητής του ΕΜΠ Μανόλης Κορρές σήμερα Πέμπτη 8 Απριλίου 2021 στις 19:00, στο πλαίσιο της νέας διαδικτυακής σειράς «Σεμιναρίων Εμβάθυνσης στην Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής», που διοργανώνει το Εργαστήριο Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής του ΕΜΠ.

Η διάλεξη θα δοθεί διαδικτυακά μέσω Webex (πατήστε εδώ).

Περίληψη της ομιλίας

«Πριν από έξι χιλιετίες, ο βράχος, χωρίς να είναι ψηλότερος, ήταν κατά μερικές δεκάδες πόδια πλατύτερος, διατηρώντας ακόμη περιμετρικές μάζες που αργότερα γκρεμίστηκαν από την φύση ή λατομήθηκαν. Η ράχη του, που θα έμενε ελεύθερη για εικοσιπέντε ακόμη αιώνες, είχε μια σαφή κορυφαία ακμή, που εκτεινόταν

διαγώνια από εκεί που τώρα ανεμίζει η σημαία έως εκεί που μετά από τριανταπέντε αιώνες κτίσθηκε ο ναός της Αθηνάς Νίκης. Η ακμή αυτή ήταν στα πρώτα 100 μέτρα οριζόντια (με στάθμη αντίστοιχη προς σημερινό υψόμετρο 156 μ.), δυτικότερα όμως χαμήλωνε, όπως και τώρα για να μηδενισθεί σε σημερινό υψόμετρο ~140 μ. Στα βόρεια της ακμής, η επιφάνεια του βράχου κατηφορίζει μαλακά για να καταλήξει στους πανύψηλους βόρειους γκρεμούς. Στα νότια, αντιθέτως, κατηφόριζε πολύ πιο απότομα, αλλά χωρίς να διακόπτεται παντού από τους χαμηλούς νότιους γκρεμούς. Έτσι το ανέβασμα από τα νότια ήταν τότε τόσο εύκολο όσο και από τα δυτικά. Ίσως από τότε οι πρώτοι κάτοικοι, κινούμενοι από την αρχική παρά τον Ιλισό βάση τους, έφθαναν στον βράχο από τα νότια, ακριβώς εκεί που στη ρίζα του ανέβλυζε το νερό που μετά από 25 αιώνες θα ευνοούσε την ίδρυση ενός σπουδαίου Ασκληπιείου. Από εκεί πάλι, το μονοπάτι ανηφόριζε χωρίς εμπόδια προς το μέρος που τώρα καλύπτεται από το παλαιό μουσείο. Παρόμοια, ένα άλλο μονοπάτι ανερχόμενο από τα χαμηλά βόρεια μέρη που άρδευε ο Ηριδανός, σημάδευε ακριβώς την πηγή που κάποτε θα ήταν η Εμπεδώ ή Κλεψύδρα των αρχαίων Αθηναίων. Ακολούθως ανηφόριζε προς τα άνω για να ενωθεί με το νότιο μονοπάτι. Χιλιετίες αργότερα, το βόρειο μονοπάτι και η συνέχειά του, αλλά μόνον έως την κορυφή, θα είναι η οδός Παναθηναίων.

»Το πανάρχαιο αυτό σύστημα προσπελάσεων περιείχε άλλα τρία βόρεια μονοπάτια και άλλα δύο νότια. Τη Μυκηναϊκή εποχή υπήρχαν στο τείχος πυλίδες, εκεί όπου περνούσαν αυτά τα μονοπάτια. Με τον καιρό, η μια μετά την άλλη οι πυλίδες καταργήθηκαν, εκτός από τη μεσαία βόρεια και την κύρια δυτική. Αλλά ακόμη και έτσι τα περισσότερα μονοπάτια διατηρήθηκαν και βελτιώθηκαν για να υπηρετούν τα ιδρυμένα στους κόλπους του βράχου ιερά. Πολύ σύντομα, αν όχι εξ αρχής, η δυτική πύλη είχε ένα προαύλιο και μια μεγάλη ράμπα. Την Αρχαϊκή εποχή η ράμπα απέκτησε πλάτος 45 ποδών (13,5 μ.) και ένα πρόπυλο αντικατέστησε τη βαριά κυκλώπεια πύλη στην ίδια ακριβώς θέση. Το 490 π.Χ. ένα μαρμάρινο πρόπυλο κτιζόταν εκεί, με τον άξονά του να σημαδεύει την κορυφή του Λυκαβηττού. Το 438-432 π.Χ. κτίσθηκαν τα νυν Προπύλαια με άξονα παράλληλο προς τον Παρθενώνα και μια τεράστια προ αυτών ράμπα πλάτους 75 ποδών (22 μ.).

»Δυστυχώς ο Πελοποννησιακός Πόλεμος ματαίωσε πολλά, ακόμη και την κατασκευή της κλίμακας στο άνω πέρας της ράμπας. Το σχέδιο πραγματοποιήθηκε μόλις το 40 μ.Χ. στο τέλος μιας σειράς αναστηλωτικών επεμβάσεων (Ερέχθειο κ.α.). Αιώνες αργότερα η μετατροπή της Ακρόπολης σε κάστρο υπαγόρευσε τη διαμόρφωση οχυρών διαδρομών με διαδοχικές αλλαγές κατεύθυνσης και αντίστοιχες οχυρές πύλες. Το 1834 κατεδαφίσθηκε η προ των Προπυλαίων μεσαιωνική και οθωμανική οχύρωση για να ελευθερωθούν τα ενσωματωμένα σε αυτήν μάρμαρα του Ναού της Αθηνάς Νίκης, με τα οποία έγινε δυνατή η πλήρης αναστήλωση του μνημείου (1836). Το 1850 ικανό μέρος της ρωμαϊκής κλίμακας

αναστηλώθηκε, για να κατεδαφισθεί το 1957, χάριν της τωρινής τελείως εσφαλμένης διαμόρφωσης (1957, 1978, 2000)
Πηγή: archaiologia.gr